

RADIO-ACTIEF **AFVAL EN BRITSE** **BESLUITVORMING**

EDWIN VOORBIJ

De politiek die al ruim tien jaar in het Verenigd Koninkrijk overheerst, het Thatcherisme, wordt gekenmerkt door een grote macht van de centrale overheid en het doordrukken van impopulaire maatregelen. Milieuvervuiling, en met name het probleem van radio-actief afval, is een nationaal probleem. Lokale overheden worden met dit probleem opgezadeld. Toch blijken de meeste lokale overheden het eigen territorium te kunnen vrijwaren van ongewenste activiteiten.

Tussen het lokale en nationale bestuursniveau bestaan verschillen in het omgaan met milieu-vraagstukken. Op het nationale niveau stellen milieubelangen eisen aan de industrie als geheel, op het lokale niveau aan de beperking van externe effecten van individuele industriële vestigingen. In het heersende bedrijfs-economisch denken is er weinig aandacht voor de milieu-problematiek. Het bedrijfsleven vindt economische groei noodzakelijk voor een blijvende welvaart, en men is van mening dat de controle op potentieel vervuilende productieprocessen zal verbeteren door de technologische vooruitgang. Het is niet in het belang van de industrie om veel en uitgebreide milieumaatregelen te nemen. Ten eerste zijn de kosten van de controle op vervuiling vooral voor rekening van de vervuilers (terwijl de kosten van de vervuiling vooral neerkomen op de samenleving als geheel). Ten tweede ziet de ondernemer zijn winstmarge afnemen indien hij, om de vervuiling te beperken,

investeringen pleegt die zijn concurrenten niet nemen.

Lokale milieubelangen zijn vaak in conflict met economische belangen op nationaal niveau. De milieu-allianties die in de plaatselijke politiek kunnen ontstaan, doorsnijden niet zelden bestaande partij- en klassetegenstellingen. Zulke coalities combineren zodoende het eigenbelang met de meer altruïstische milieubelangen. De alliantie richt zich met name op ongewenste activiteiten binnen de grenzen van de gemeente. Dit fenomeen heeft al een naam: NIMBY (Not In My Back-Yard). De lokale milieu-consensus wordt vaak overschaduwd door een ander lokaal belang: de werkgelegenheid. Toch moet de regering regelmatig haar voornemens terugdraaien als ze een lokaal politiek georganiseerde oppositie tegenover zich vindt die in staat is om een aanzienlijke politieke invloed uit te oefenen.

NUCLEAIRE OASES

De afvalproblematiek is de achillespees van de nucleaire industrie. Het wordt steeds moeilijker om locaties te vinden waar de verwerking en opslag van radio-actief afval plaats zou moeten vinden. In het Verenigd Koninkrijk valt op dat er 'nucleaire oases' zijn ontstaan. In plaats van een landelijke spreiding worden nieuwe verwerkende industrieën gevestigd op locaties waar deze industrie al aanwezig is. De lokale steun voor uitbreiding van nucleaire bezigheden is door een bestaande economische afhankelijkheid ver-

zekerd. Aanvankelijk was de strategie van de nationale overheid om het nucleaire afval in de diepte te gaan bewaren. Hiertoe werden plekken aangewezen waar de mogelijkheid tot opslag onderzocht moest worden. Vooral afgelegen plaatsen (de Highlands van Schotland, Wales en Noord-Engeland) werden hier geschikt voor geacht, maar door oppositie van lokale politieke coalities werd dit plan in 1981 door de regering ingetrokken. Tot 1983 werd het probleem van het radio-actieve afval vrij eenvoudig opgelost. Samen met Zwitserland, België en Nederland dumpte de UK zijn afval in het noordelijk deel van de Atlantische Oceaan. Het Verenigd Koninkrijk was verantwoordelijk voor 80% van de totale hoeveelheid gedumpt radio-actief afval. Ondanks groeiende internationale druk om het storten te staken bleef men doorgaan. Uiteindelijk werd na acties van Greenpeace en lokale vissers met het dumpen in zee gestopt.

KLEI

De enige opslagmogelijkheid die nu nog openstond, was op het land. De Nuclear Industry Radioactive Waste Executive (NIREX) wees twee plaatsen aan die volgens hen geologisch veilig waren. Voor het afval met een lange halfwaardetijd¹ werd een verlaten mijn in Billingham op Teeside gekozen. De tweede locatie, een kleilaag bij Bedford, was bestemd voor het afval met een korte halfwaardetijd. Onmiddellijk volgde breed protest, vooral van de lokale politiek. In beide gevallen moest de regering haar voorbereidingen staken. De NIREX wees vervolgens twee locaties aan waar de grond in handen was van de regering. Ook hier volgde protest, maar omdat de lokale overheden geen zeggenschap hadden over die grond, bleef de weerstand beperkt tot de meer algemene anti-kernenergie protesten. Dit voorbeeld laat zien hoe krachtige lokale allianties in staat zijn om hun belangen op milieugebied te verdedigen ten nadele van politiek zwakkere of economisch armere gemeenschappen. Patronen van milieu-ongelijkheid die gecreëerd en versterkt worden blijven bestaan. Het NIMBY-fenomeen zal zeker niet altijd een positieve bijdrage leveren aan de verbetering van het milieu.

Als een gemeente er in slaagt om vervuilende dan wel gevaarlijke activiteiten buiten de grenzen te houden, dan zullen die activiteiten een plek zoeken waar de 'brede coalitie' zwakker is ontwikkeld of waar economische motieven een grotere rol spelen. Dit patroon van milieu-ongelijkheid is niet alleen op regionale of nationale schaal aanwezig, maar is ook welbekend op mondiale schaal. Het verschijnsel dat vervuilende industrieën landen opzoeken waar vanwege economische afhankelijkheid wel geproduceerd kan worden, heeft in het Verenigd Koninkrijk op lokaal niveau een tweelingbroertje gevonden.

Edwin Voorbij is student sociale geografie en mede-organisator van het congres.

1. De halfwaardetijd is de tijd waarin de straling van een radio-actieve stof met de helft vermindert.

De nucleaire opwerkingsfabriek bij Sellafield aan de Ierse Zee.
Bron: Greenpeace Nederland